

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ АКЦЕНТНИХ ГРУП У ПОЕМІ «ЕНЕЇДА» І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

У статті висвітлено сутність поняття «наголос», що використовується в сучасних акцентологічних розвідках. Названо основні підходи до його наукового вивчення, серед яких першорядну роль відіграє саме історичний аспект. Названо вже відомі науці функції наголосу в системі мови та запропоновано ще дві на основі вивчення специфіки каналів комунікації в тексті поеми «Енеїда» І. П. Котляревського, а саме каналу-встановлювальну та каналу-роз'єднувальну. Визначено залежність наголосу та акцентної групи. Проаналізовано основні акцентні групи, представлені в тексті «Енеїди», та описано специфіку їхнього функціонування. Основний акцент зроблено на зіставленні параметрів наголошування прислівників прикметникового, займенникового та числівникового походження з акцентуацією відповідних прикметників, займенників та числівників. Із цією метою вказані лексичні розряди поділено на три акцентні групи – абсолютної тожності (повний збіг), схожості (частковий збіг) та відмінностей (збігу немає). Прокоментовано особливості наголошування слів у кожній із зазначених груп.

Ключові слова: наголос; акцентна група; акцентна парадигма; лексико-граматичний розряд слів; акцентна дублетність.

Зараз доволі активно акцентологи вивчають проблеми наголошування слів у текстах поетичних творів. Інтерес до кола таких питань зумовлений декількома чинниками. По-перше, це бурхливий розвиток та утвердження нових міждисциплінарних галузей мовознавства, для яких здобутки акцентології є підґрунтям для подальших наукових розвідок, зокрема в галузі етнолінгвістики (розробки Н. Дудник) та лінгвокультурології та культури мовлення (розробки С. Головащука, С. Єрмоленко, Н. Левун, О. Пономаріва, О. Сербенської). По-друге, такою передумовою стала тенденція до проведення порівняльних аналізів акцентних парадигм на матеріалах текстових зразків минувшини та сучасності (роботи О. Дудки, А. Зинякової, Л. Колодіної). По-третє, попередні дослідження з історичної та компаративістичної акцентології, зокрема Л. Булаховського, І. Гальчука, В. Дибо, В. Колесова, А. Залізняка, О. Потебні та ін., не розкривають абсолютно всі шляхи вирішення існуючих у мовознавчій парадигмі проблем, через що, як запевняє С. Пономаренко, «до цього часу зовсім мало уваги приділялося саме розбіжностям в акцентуації слів та словоформ у процесі еволюції мови, а їхнє ґрунтовне й системне вивчення надасть можливість для нових висновків та узагальнень в аспекті вивчення історії українського наголосу» [7, с. 82].

Незважаючи на те, що функції наголосу в ритмо-мелодійній організації українського мовлення вивчалися протягом тривалого періоду та на матеріалі поетичних творів класиків письменства вже повністю обґрунтовані (праці З. Веселовської, В. Винницького, В. Склярєнка), не втрачають своєї актуальності дослідження акцентуаційного розвитку слів, що мають різний морфологічний статус, із урахуванням особливостей їхньої взаємодії між собою в межах певної текстової площини. У цьому аспекті широким полотном для

виявлення спектру певних акцентних груп може послужити текст поеми «Енеїда», написаний І. П. Котляревським. Вибір фактичного матеріалу для висвітлення окресленої проблематики зумовлений низкою факторів. З одного боку, «І. П. Котляревський написав свою поему короткими, динамічними рядками, легким, прозорим ямбом, усіяко дбаючи про те, щоб жартівливий зміст вирядити у дзвінку, “батьору” форму» [2, с. 122], що дозволяє виявити найбільш характерні акцентні групи слів, що належать до категорії самостійних частин мови, та порівняти їх із специфікою сучасної мови. З іншого боку, підґрунтям нашого вибору можна вважати той факт, що твори кінця XVIII – початку ХХ ст., до яких належить і аналізований нами твір, за словами З. Веселовської, характеризуються наявністю чималого кількості «акцентних варіантів, певною неусталеністю норми, архаїчними та діалектними наголосами» [3, с. 52-53], а це лише посилює увагу до розвитку акцентології як науки й сьогодні, а також дозволяє прослідкувати еволюцію словотвірної парадигми мови.

Мета пропонованої статті полягає у висвітленні специфіки функціонування акцентних груп, представлених у поемі «Енеїда» І. П. Котляревського.

Більшість слів основних лексико-граматичних розрядів, що є в системі сучасної української мови, репрезентовано й у тексті «Енеїди». У зв'язку з цим з'ясування особливостей їхнього наголошення може прислужитися в установленні їхніх семантичних значень, а також основних індивідуально-авторських інтенцій. Через це роль наголосу цілком справедливо вважати ключовою, оскільки він або створює сприятливу атмосферу для сприймання твору (канал-встановлювальна функція), або повністю блокує канали комунікації (канал-роз'єднувальна функція), що вста-

новлюється між автором та читацькою аудиторією. Недарма наголос як елемент ритмічної організації віршованого тексту та його стилістичний маркер протягом останніх ста років не зникає з поля зору науковців. Так, процес укорінення акцентологічних тенденцій у мовній системі, на думку О. Колот, відбувається за такими напрямками: 1) вивчення історії українського наголосу у зв'язку з історичним розвитком мови; 2) дослідження українського наголосу в порівняльно-історичному аспекті; 3) окреслення шляхів становлення українського літературного наголошення; 4) характеристика акцентної системи української літературної мови, аналіз закономірностей наголошування різних частин мови; 5) пояснення лексико-граматичних (розрізнявальних) функцій наголосу; 6) експериментальне дослідження словесного наголосу; 7) вивчення діалектного наголосу [4, с. 30-31]. З погляду на наведене, текст поеми «Енеїда» характеризується неоднорідною акцентуаційною динамікою, що дозволяє дослідити специфіку наголошення слів із усіх точок зору.

У віршованій канві поеми «Енеїда» нами помічено, що основний акцентуаційний масив складають іменні частини мови. Проте значну поширеність мають і прислівники. Саме тому зіставлення принципів акцентуації прислівників прикметникового, займенникового та числівникового походження, ужитих в «Енеїді», з акцентуацією відповідних прикметників, займенників та числівників ще глибше моделює ритмомелодійні потенції української мови.

Серед прислівників, використаних І. П. Котляревським у творі, та їхніх споріднених форм різного морфологічного походження нами зафіксовано такі лексеми (понад 80): *більше* → *більшого*, *більшу*; *близько* → *близька*, *близькая*; *бундючно* → *бундючної*; *двоє* → *двоє*; *весело і весело* → *весела*, *веселу*; *вільно* → *вільна*; *вірно* → *вірний*, *вірні*; *вічно* → *вічний*, *вічне*, *вічної*, *вічну*, *вічні*; *гарно* → *гарний*, *гарним*, *гарна*, *гарну*, *гарній*, *гарні*, *гарнії*, *гарних*; *гірко* → *гіркім*, *гіркою*, *гірку*, *гіркую* і *гіркої*, *гіркіми*; *гірше* → *гірший*; *гладко* → *гладкому*; *гоже* → *гожі*; *грізно* → *грізною*, *грізні*, *грізними*; *давнó* → *давній*, *давньому*, *давнії*, *давніх*; *далеко* → *далекій*; *добре* → *добрий*, *добре*, *добра*, *доброї*, *добрую*, *добрі*, *добрих*, *добрим*, *добрими*; *довго* → *довгий*, *довгим*, *довгую*, *довгі*; *дрібно* → *дрібних*; *дружно* → *дружні*; *дуже* → *дужий*; *дурно* → *дурного*, *дурне*, *дурна*, *дурні*; *жадібно* → *жадібній*; *живо* → *живий*, *живім*, *живі*; *злиденно* → *злиденний*, *злиденній*; *злобно* → *злобна*, *злобная*; *зрадливо* → *зрадливий*, *зрадливих*; *косо* → *коса*; *кріпко* → *кріпкий*; *круто* → *крутій*; *лукаво* → *лукавий*; *лучче* → *луччим*, *луччая*, *луччу*; *любо* → *люба*, *любу*; *мало* → *малий*, *мале*, *мала*, *малої* і *малий*; *мерзэнно* → *мерзэнне*; *міло* → *мілий*, *мілого*, *міле*, *мілес*, *міла*, *мілая*, *мілою*, *мілу*, *мілі*; *міцно* → *міцної*; *надвоє* → *двоє*; *немаю* → *немале*;

неміло → *неміла*, *неміле*; *необачно* → *необачне*; *неспорно* → *неспорна*; *нізько* → *нізьким*; *перше* → *перший*, *першому*, *першого*, *першу*, *перші*, *перших*; *по-батьківські* → *батьківську*; *по-бусурманськи* → *бусурманська*; *по-вчорашньому* → *вчорашній*; *покорно* → *покорна*; *по-латинському* → *латинського*, *латинське*, *латинським*, *латинська*, *латинської*, *латинську*, *латинськую*, *латинські*, *латинській*, *латинським*; *помаленьку* → *маленьким*, *маленьке*; *помолодецьку* → *молодецьким*; *по-нашому* → *нашому*, *нашим*, *нашим*, *наше*, *наша*, *нашій*, *нашу*, *наші*, *наших*, *нашим*, *нашими*; *по-панські* → *панський*, *панська*, *панська*, *панської*, *панські*, *панських*; *попросту* → *простий*, *просту*, *простих* і *прості*; *по-своєму* і *по-своєму* → *свого*, *своім*, *своєму*, *своім*, *своє*, *своє*, *свої*, *свої*, *свою*, *своєю*, *свої*, *своїх*, *своім*, *своїми*; *поспішно* → *поспішна* *по-твоєму* → *твого*, *твому*; *твоім*, *твоє*, *твоя*, *твоєї*, *твою*, *твої*, *твоїх*, *твоім*, *твоїми*; *праведно* → *праведні*; *проворно* → *проворний*, *проворна*, *проворну*, *проворні*; *просто* → *простий*, *просту*, *простих* і *прості*; *пусто* → *пустому*, *пусте*, *пуста*; *різно* → *різний*, *різну*, *різних*, *різним*; *розумно* → *розумний*, *розумна*, *розумні*; *сердечно* → *сердечний*; *сильно* → *сильний*, *сильне*, *сильной*, *сильною*; *косо* → *коса*; *сучно* → *сучні*; *славно* → *славний*, *славній*; *слизько* → *слизьку*; *смачно* → *смачний*, *смачная*, *смачну*; *сміло* → *смілий*, *сміла*, *смілі*, *смілі*; *смутно* → *смутий*, *смутим*, *смути*, *смутий* і *смутна*, *смути*; *сперва* → *первий*, *перву*; *страшно* → *страшний*, *страшним*, *страшна*, *страшній* і *страшна*; *тихеньку* → *тихенький*; *тіхо* → *тихий*, *тихою*; *тісно* → *тісний*, *тісної*; *трусливо* → *трусливій*; *удрує* → *другий*; *холодно* → *холодний*, *холодним*; *чесно* → *чесний*; *чимало* → *чимал*, *чимала*; *чисто* → *чистий*, *чистому*, *чисте*; *швиденько* → *швиденька*; *швидко* → *швидка*, *швидкі*; *щасливо* → *щасливий*, *щасливу*, *щасливаю*, *щасливою*; *щиро* → *щирий*; *ясно* → *ясна*, *ясні* і *ясного*.

Зауважимо, що прислівники є доволі своєрідним морфологічним класом мовних одиниць. Про це свідчать твердження різних учених щодо тлумачення цього поняття. Так, І. Чаплі «розглядає прислівник як одну з основних, повнозначних частин мови, для якої характерні й такі властивості, як категоріальне значення ознаки ознак, гетерогенна морфологічна природа й синтаксична обставинна функція у складі речення» [цит. за 1, с. 188]. І. Вихованець стверджує, що «у системі частин мови прислівник виступає як віда́д'єктивний, віддієслівний і відсубстантивний синтаксичний дериват» [1, с. 189], тобто може походити від

прикметника, дієслова та іменника. Цікавою є також думка і М. Фенко, яка запевняє, що «прикметник і прислівник генетично споріднені частини мови, адже вони виникли зі спільного для обох класу “імені”». Сформувавшись на одному ґрунті, прикметник і прислівник набули низки спільних ознак...» [9, с. 8]. Однак у поемі «Енеїда» з урахуванням тверджень згаданих вище авторів нами помічено, що І. П. Котляревський у творі вживає прислівники лише прикметникового, займенникового та числівникового генезису. Також ці аргументи дозволяють констатувати, що прислівники характеризуються сталим, нерухомим наголосом, оскільки виступають незмінною частиною мови. Крім того, залежно від походження, морфемної будови, власне наголошування, фонетичного складу, явищ аналогії тощо наведені вище слова, вжиті в «Енеїді», можуть належати до однієї з трьох акцентних груп:

– група 1 – акцентуація прислівників і відповідних прикметників (займенників, числівників) повністю збігається;

– група 2 – акцентуація прислівників і відповідних прикметників (займенників, числівників) частково збігається;

– група 3 – акцентуація прислівників і відповідних прикметників (займенників, числівників) не збігається.

До **першої акцентної групи** зіставлених частин мови належать такі слова: *більше (більшого, більшу), близько (близька, близькая), бундючне (бундючної), вдвоє (двоє), вільно (вільна), вірно (вірний, вірні), вічно (вічний, вічне, вічної, вічну, вічні), гарно (гарний, гарним, гарна, гарну, гарній, гарні, гарнії, гарних), гірше (гірший), гоже (гожі), грізно (грізною, грізні, грізними), далеко (далекій), добре (добрий, добре, добра, доброї, доброю, добрі, добрих, добрим, добрими), довго (довгий, довгим, довгую, довгі), дружно (дружні), дуже (дужий), жадібно (жадобній), злиденно (злиденний, злиденній), злобно (злобна, злобная), зрадливо (зрадливий, зрадливих), кося (кося), кріпко (кріпкий), лукаво (лукавий), лучче (луччим, луччая, луччу), люба (люба, любу), мерзэнно (мерзэнне), міло (мілий, мілого, міле, мілес, міла, мілая, мілой, мілу, мілі), надвоє (двоє), неміло (неміла, неміле), необачно (необачне), неспорно (неспорна), нівько (нівьким), перше (першим, першому, першого, першу, перші, перших), по-батьківській (батьківську), по-бусурмєнськи (бусурмєнська), по-вчорашньому (вчорашній), покорно (покорна), по-латинському (латинського, латинське, латинським, латинська, латинської, латинську, латинськую, латинські, латинськії, латинським), помаленьку (маленьким, маленьке), по-молодецьку (молодецьким), по-нашому (нашому, нашим, нашим, наше, наша, нашій, нашу, наші, наших, нашим, нашими), по-панськи*

(панський, панська, панская, панської, панські, панських), по-твоєму (твоєго, твоєму, твоїм, твоє, твоя, твоєї, твою, твої, твоїх, твоїм, твоїми), праведно (праведні), проворно (проворний, проворна, проворну, проворні), різно (різний, різну, різних, різним), розумно (розумний, розумна, розумні), сердечно (сердечний), сільно (сільний, сільне, сільної, сільною), скоса (коса), славно (славний, славній), сміло (смілий, сміла, смілі, смілії), тихеньку (тихенький), тіхо (тіхий, тіхою), трусливо (трусливій), удруже (дружий), чесно (чесний), чимало (чимал, чимала), чисто (чистий, чистому, чисте), швиденько (швиденька), шасливо (шасливий, шасливу), щиро (щирій).

Як бачимо, до першої акцентної групи уналежнено прислівники та прикметники (займенники, числівники) з баритонованою акцентною парадигмою, наголошення яких з давніх-давен не відрізнялося, а також прислівники та прикметники (займенники, числівники) з окситонованою чи рухомою акцентною парадигмою, наголошення яких первісно відрізнялося, але із часом вирівнялося. Це дає змогу говорити про те, що аналіз наведених прислівників цієї групи показав, що більшість із них має наголос, який відповідає сучасному літературному й не виявляє серйозних відхилень у наголошуванні. Через це справедливо припустити, що функціями наголосу в межах першої акцентної групи є такі: кульмінативна (забезпечення цільно-оформленості слова шляхом виділення його просодичного центра), сигніфікативна (розрізняє граматичні форми, лексеми та значення слів, тобто виконує смислорозрізнювальну та форморозрізнювальну функції) та експресивна [4, с. 32].

До **другої акцентної групи** зіставлених частин мови належать: *весело і весєло (весєла, весєлу), гірко (гіркім, гіркою, гірку, гіркую і гіркої, гіркіми), мало (малий, мале, мала, малої і малий), попросту (простий, просту, простих і простій), по-своєму і по-своєму (своєго, своїм, своєму, своїм, своє, своя, своїї, своєї, своєю, своєю, свої, своїх, своїм, своїми), просто (простий, просту, простих і простій), смутно (смутий, смутним, смутне, смутній і смутна, смутні), страшно (страшний, страшним, страшина, страшині і страшина), ясно (ясна, ясні і ясного).*

У цій групі спостерігаємо явище акцентної дублетності слів, переважно прикметників (*гіркий і гіркій, малий і малий, простий і простій, смутний і смутній, страшний і страшний, ясний і ясний*). Варто зазначити, що, за словами Б. Пристая, «подвійні наголоси можуть зберігатися протягом століть. Тривалість існування варіантного наголошування залежить від причини, що його породжує, частоти та сфери вживання слова. Довше акцентне вагання наявне в загальноживаних власне українських словах, а також ранніх запозиченнях. Це пов'язано з міцною традицією та діалект-

ними особливостями» [8, с. 35]. Також додамо, що в прикметниках *гіркий, простий, смутний, страшний* первісною є флективна акцентуація (рухома акцентна парадигма), а в прикметниках *малий, ясний* – коренева (баритонована акцентна парадигма). Це означає, що разом із процесом вирівнення акцентуації прислівників і відповідних прикметників в українській мові відбувається і протилежний процес, коли баритоновані прикметники набувають флективного наголошення. Переважає, безперечно, процес вирівнення акцентуації прислівників і відповідних прикметників, про що свідчить і подвійне наголошення в «Енеїді» прислівника *весело (весе́ло і весело́)*, де акцентуація *весело́*, без сумніву, є вторинною, яка зумовлена впливом відповідного прикметника (*весели́ий*). Крім того, на сучасному етапі розвитку акцентології, зокрема в «Словнику наголосів» С. Головащука (2003) подано 255 прикметникових словоформ із подвійним наголосом. Серед непохідних прикметників такий тип акцентуації використовується в мовленні доволі рідко. Проте існує лише декілька двоскладових лексем, у яких і досі спостерігається проблема вагання наголосу: *простий і прости́ий, ясний і я́сний*, де кореневе наголошення є первинним. Із часом його почало витісняти флекційне, яке зараз вважається рекомендованим, а кореневе – допустимим [5].

До *третьої акцентної групи* зіставлюваних частин мови зараховано такі лексичні одиниці: *гладко (гладко́му), давно́ (да́вніх), дрібно (дрібно́й), дурно (дурно́го, дурне́, дурна́, дурні́), живо́ (живи́й, живи́м, живі́), круто́ (крути́й), міцно́ (ми́цної́), нема́ю (нема́ле), поспіши́но (поспіши́на), ну́сто (ну́стому, ну́сте, ну́ста), ску́чно (ску́чній), сли́зько (сли́зьку), сма́чно (сма́чний, сма́чна́я, сма́чну́ю), сперва́ (пе́рвий, пе́рву), ті́сно (ті́сний, ті́сної́), хо́лодно (хо́лодний, хо́лодним), швидко́ (швидка́, швидкі́).*

Зазначимо, що переважна більшість наведених акцентних співвідношень – із кореневим наголосом прислівника та флективним – прикметника. В одній частині таких акцентних співвідношень флективну акцентуацію прикметника слід визнати вторинною, виниклою на ґрунті української мови (*гладкі́й, ми́цні́й, нема́лий, поспіши́ний, ску́чній, сма́чний*). У другій частині таких акцентних співвідношень прикметник зберігає первісне флективне наголошення (*дрібно́й, дурні́й, живи́й, крути́й, ну́стий, ті́сний*), тому представлені в «Енеїді» акцентні співвідношення (у прислівника – кореневий наголос, у прикметника – флективний) відбивають давній стан. Бо, як відомо, прислівники, що походять від дво- чи трискладових прикметників із наголосом на кінці, переносять наголос на початковий склад, а в українській така тенденція набула статусу акцентного закону.

Отже, проведене дослідження доводить той факт, що сучасна акцентна система української мови сформувалася в результаті свого еволюційного поступу від праслов'янської через етапи давньоруської та староукраїнської акцентних традицій до нині використовуваної та утвердженої. У сучасній українській літературній мові існують усталені акцентуаційні норми, які склалися передусім на базі середньонадніпряньського говору, ширше – центральноукраїнського діалектного типу. У зв'язку з цим поема «Енеїда» І. П. Котляревського репрезентує основні акцентуаційні параметри мови, що є уживаними й сьогодні. Зокрема під час встановлення особливостей функціонування акцентних груп у тексті видатного класика, нами встановлено, що більшість самостійних частин мови, обраних об'єктом нашої розвідки, мають тотожні принципи акцентуації із сучасною літературною вимовою. Проте виявлені відмінності в наголошуванні цих слів, яких доволі небагато, на нашу думку, можна вважати результатом міжмовної та міждіалектної взаємодії мов, а також наслідком науково-технічного прогресу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Висоцький А. В. Історія дослідження прислівника як самостійної частини мови / А. В. Висоцький // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). – К., 2011. – С. 185–192.
2. Дудник Н. В. Етнолінгвістичний зміст поеми І. П. Котляревського «Енеїда» [Електронний ресурс] / Н. В. Дудник // Режим доступу : <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/175/1/dudnik.pdf>.
3. Колодіна Л. С. Поетичне мовлення і сучасна акцентна норма (на матеріалі поезії Володимира Сосюри) / Л. С. Колодіна // Наукові праці. Філологія. Мовознавство : наук. праці. – 2009. – Т. 105. – Вип. 92. – С. 52–56.
4. Колот О. Д. Акцентуація відіменникових суфіксальних прикметників у сучасній українській мові порівняно з болгарською мовою / О. Д. Колот // Наукові праці. Філологія. Мовознавство. – 2013. – Т. 223. – Вип. 211. – С. 30–33.
5. Комарова З. Кодифіковані норми подвійного наголошування прикметників [Електронний ресурс] / Зоя Комарова. – Режим доступу : http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/1748/1/naholos_prykmetnykiv.pdf.
6. Котляревський І. П. Енеїда [Електронний ресурс] / І. П. Котляревський. – Режим доступу : <http://www.pysar.net/roemuy/Enejida/>.
7. Пономаренко С. С. Акцентуація повних прикметників у староукраїнській мові: порівняльно-історичний і зіставний аспекти (на матеріалі українського та російського видань Апостола 1574 і 1567 рр.) / С. С. Пономаренко // Наукові праці. Філологія. Мовознавство. – 2012. – Т. 195. – Вип. 183. – С. 81–86.
8. Пристай Б. Подвійне наголошення слів / Богдан Пристай // Урок української. – 1999. – № 7–8. – С. 34–35.
9. Фенко М. І. Функціонально-категорійні параметри прикметника та прислівника в семантико-синтаксичній структурі речення : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Марія Ярославівна Фенко. – Луцьк, 2009. – 22 с.

Желязкова В. В., Николаевский национальный университет имени В. А. Сухомлинского, г. Николаев, Украина

СПЕЦИФИКА ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ АКЦЕНТНЫХ ГРУПП В ПОЭМЕ «ЭНЕИДА» И. П. КОТЛЯРЕВСКОГО

В статье определена суть понятия «ударение», используемого в современных акцентологических исследованиях. Названы основные подходы к его научному изучению, среди которых первостепенную роль играет именно исторический аспект. Названы уже известные науке функции ударения в системе языка и предложены еще две на основе изучения специфики каналов коммуникации в тексте поэме «Энеида» И. П. Котляревского, а именно канало-установочная и канало-разъединяющая. Определена зависимость ударения и акцентной группы. Проанализированы основные акцентные группы, представленные в тексте «Энеиды», и описано специфику их функционирования. Основной акцент сделан на сопоставлении параметров акцентуации наречий прилагательного, местоименного и числительного происхождения с акцентуацией соответствующих имен прилагательных, местоимений и числительных. С этой целью указанные лексические разряды разделены на три акцентные группы – абсолютно тождества (полное совпадение), сходства (частичное совпадение) и различий (совпадений нет). Прокомментированы особенности акцентуации слов в каждой из указанных групп.

Ключевые слова: ударение; акцентная группа; акцентная парадигма; лексико-грамматический разряд слов; акцентная дублетность.

Zhelyazkova V. V., V. O. Sukhomlynskyi Mykolayiv National University, Mykolayiv, Ukraine

SPECIFICITY OF ACCENT GROUPS FUNCTIONING IN THE POEM «AENEID» BY I. KOTLYAREVSKYI

In this article the essence of the concept «accent» is defined. This term is used in modern researches, which are actual for three reasons – emergence of new interdisciplinary branches of linguistics, a tendency to comparative analyses and searches of new solutions of the existing problems. There are the main approaches to scientific studying of an accent among, but historical aspect plays the paramount role. In this regard the aim of the article is determination of nature of accent groups functioning in the classical poetic text. Therefore independent parts of speech of the poem «Aeneid» by I. Kotlyarevskyi are object of our research. The accent groups of adverbs with the different morphological origin are a subject of studying. The author calls functions of an accent, which are already known to science in system of language, and offer two new functions on the basis of studying specifics of communicative channels in the poem «Aeneid» by I. Kotlyarevskyi: adjustive and separative. The dependence of an accent and accent group is defined too. The main accent groups presented in the text of «Aeneid» are analysed and the specifics of their functioning are described. So the author gives the results of the comparative analysis of parameters of accentuation of adverbs, which have an adjective, pronominal and numeral origin, with accentuation of the corresponding adjectives, pronouns and numerals. For this purpose the specified lexical categories are divided into three accent groups – absolute identity (full coincidence), similarity (partial coincidence) and distinctions (coincidence isn't present). The features of accentuation of words in each of the specified groups are commented.

Keywords: accent; accent group; accent paradigm; lexical and grammatical category of words; accent variability.

© Желязкова В. В., 2015

Дата надходження статті до редколегії 20.03.2015